

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Szerkesztői iroda:

Nagy-Enyeden

A KIADÓHIVATALBAN

hová

a lap szellemi részét illető

közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:

Wokál János könyvkereskedése

hová

az előfizetések és hirdetések

bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatsnak vissza.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy

vidékre postán küldve

egész évre 4 frt.

fél évre 2 frt.

negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit-sorért, vagy

ennek helyéért 5 kr.

Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilvántartás 15 kr.

Előfizetési felhívás

a „Közérdek“ czimű, vegyes tartalmu hetilap
1885. évi negyedik évfolyamára.

Az olvasó közönség szives támogatása s lapunk kiadójának áldozatkészsége lehetővé teszi, hogy a „Közérdek“ negyedik évfolyamának szerkesztésére bizalomteljesen vállalkozzunk.

Az idő folyamában mennél teljesebb ismeretbe jutunk viszonyainknak és mennél közelebbi érintkezésbe lépünk ezen viszonyok alakulására és fejlődésére befolyással bíró tényezőkkel, annál inkább meg vagyunk győződve, hogy azon cél, melyet lapunk elébe tűztünk, t. i. megyénk, városaink és községeink közigazgatási, társadalmi, közoktatási, közigazgatási, közérdekű állapotának megismertetése, ezek fejlesztésére célzó helyes eszmék, javaslatok támogatása, az eszmék pontos és hű feltüntetése mindinkább fontosabbá válik s mind jobban igazolja egy megyei lapnak fenntartását.

Mi, kik a közügyek szolgálatára vagyunk elhivatva, e téren is erőnkhez képest igyekezzünk felvállalt kötelességünknek eleget tenni, de a kitűzött célunk csak úgy tudunk teljesen megvalósítani, ha megyénk s városaink mélyen tisztelt értelmisége s mindazok, kik e megye határain túl is szives vonzalommal viseltetnek törekvéseink iránt, megfelelő támogatásban részesítenek.

Munkatársaink és levelezőink biztosítékot nyújtanak lapunk változatot tartalmára nézve, melynek tárcza és csarnok rovatait érdekesebbé tenni törekedünk. Ismételve ajánljuk lapunkat a t. cz. olvasó közönség lelkes pártfogásába.

Nagy-Enyed, 1884. évi karácsony ünnepén.

A „Közérdek“ szerkesztősége:

Dr. Magyarai Károly. Szilágyi Farkas.
Török Bertalan.

Előfizetési árak: helyben hordva, vidékre postán küldve:

Egy évre: 4 forint.

Félévre: 2 forint.

Negyedévre: 1 forint.

Wokál János,

könyvárus és nyomdatulajdonos.

Az év végén.

Pár óra még s ez év is a múlté lett. Lezárjuk lapjait és számot vetve reményeink, vágyaink, törekvéseink eredményeivel, levonjuk belőlük a hiányt, melyet a mulasztás, közönyösség, egymás iránti bizalmatlanság, indokolatlan hiuság, számitás nélküli kapkodás, szalmatűzhöz hasonló lelkesedés kisebb-nagyobb változatosságaival többnyire mi magunk okoztunk: s ezzel készen áll az év mérlege, melyet politikai és társadalmi életünkről adhatunk.

Am engedjük meg magunknak az összehasonlítást az elmúlt évvel hasonló mérlegeivel is, és akkor örömmel valhatjuk be, hogy megyénk közléte a lefolyt évben az egyetértésnek, a békés haladásnak a régi hiányok elenyésztésére való törekvésnek megnyugtató képét adja, mely szebb jövőnk iránt bizalommal tölthet el.

A megyei és városi tisztújítások, a képviselő választások erős és hazafias közszellemről tesznek biznyságot, melyet hiába akar bárki is eltagadni, avagy helytelen kuforrásból származtatni. Az egyleti élet lendülése, a jótékonyasági mozgalmak, az irodalompartolás emelkedése — csöndes arányu, de fokozatos haladást mutatnak.

A községi ügyek és a zavarttá vált adóügyi tisztázása, az utmunka és az erdőrendezés haladása szintén kedvező eredményt tüntetnek fel, ám-bár előre lehetett látni, hogy a legtöbb akadály s e miatt a lassabb haladás e téren mutatkozik; a kitarítás győzni fog bizonyára itt is.

Igy a multtal összehasonlítva bírálhatjuk meg a jelent, és mi úgy hisszük, hogy a buzgalom emez eredményein okulva, azon hiányok is, melyekre lapunkban reá fogunk mutatni, az előhaladás szellemének behatása alatt, el fognak tűnni.

Mi nagyon örvendenénk, ha a jövő év záróráján, ha lehet a multnál kedvezőbb, de legalább is oly haladást jelezhetnének közéletünkben. Adja Isten!

Megyei közélet.

Megyénk közigazgatási bizottsága mélt. Zeyk Károly főispán ur einöklete alatt folyó hó 10-én tartotta meg rendes havi ülését, melynek lefolyását az alábbiakban adjuk. Az alispán előterjeszté, hogy a pénzügyminiszter Lázár Adolfnak különleges szivarának Nagy-Enyeden áruhatása iránt beadott kérését elutasította.

Zalathna község közerdejében a rendes üzemterv elkészítéséig a favágatás az erdőrendezési bizottság által betiltatván, a közig. bizottság a község által ez ellen beadott felfolyamodványt elvetette, s az erdőrendezési bizottság határozatát pártolólág terjesztette fel a földmívelési miniszteriumhoz.

Török Bertalan főjegyző jelentése szerint a marosújvári és balászfalvi járásbírósgok fogházai megvizsgáltattak, s azok rendben találtak. Henter Gábor királyi ügyész jelentése szerint a fogházak általános állapotában változás nem állott elő, a fegyelem kifogástalan és az egészségügyi állapot kedvező volt, a gyulafehérvári törvényszéki és a négy járásbírósgai fogházban összesen 179 elítélt és 90 vizsgálat alatti fogoly volt.

A katonai ügyek ifj. Gáspár János aljegyző javaslata értelmében intéztettek el.

Pettykó Géza kir. adófelügyelő jelentése szerint nov. havában egyenes adóban befolyt 126 388 frt 15 kr, hadmentességi díjban 6981 forint 40 kr, hátralékban maradt egyenes adóban 586 537 frt 92 kr hadmentességi díjban 47 355 frt 85 kr.

A kir. adófelügyelő javaslata alapján behajthatatlanság címén töröltettek a következő adóösszegek: Megyerék 52 frt 10 kr, Kapud 54 frt 20 kr, Paczalka 106 frt 27 kr, Tompaháza 54 frt 20 kr, Lőrinczréve 64 frt 33 kr, Felső-Váradja 61 frt, M.-Igen 523 frt 42 kr, Zalathna

TÁRCZA.

A deák-életből.

(Vége.)

Az isteni tisztelet a szokott módon kezdetét vette. D. elfoglalta helyét a szószerékben. Imát, azután „Miatyák“-ot mondott, mit a hívők százakra menő serege nagy buzgósággal rebegett utána. Eddig tehát még nem történt semmi baj.

Hanem a baj nem sokára bekövetkezett. Ugyanis D — ki közbe legyen mondva sine carta szokott beszélni alig hogy beszéde elmondásához kezd, hogyan történhetett, nem tudom — úgy töltött, hogy már beszéde elein zavarba jön s az eszme menefonalát elszalasztja.

Igyekezett ugyan az elszalasztott fonalszálát vissza ragadni, de a bizony sehogy sem sikerült többé. Egy kevés ideig mondott a mit mondott. Mondta, hogy: „a reménység . . . a reménység, a reménység egy olyan égi angyal.“ Ezt ismételte négyyszer-öttször, de ennél többre sehogy sem tudott menni. Végre teljesen megszűnt beszélni s egy másodpercze a legkínosabb esend állott be.

Hanem nem azért van a barát, hogy barátját, mikor bajban van cserbe hagyja. Így gondolkodik a deák. Ezt gondolták meg N. E. és F. J. is.

A szószerékhez közel ültek. Az azelőtti napon tartott próbaelődáson a beszédet is jóformán megtanulták. Elkendenek hát Józsi bácsi barátjuknak a padból sugni. D. figyelni kezd rájuk s a mi keveset a sugásból kivehetett, azt erőteljes dörgő hangon a gyülekezetnek tovább adja. Majd leszól barátjaihoz, hogy sugjanak kissé hangosabban, mert ő nem hallja.

A helyzet hovatovább mind válságosabbá vált.

N. E. és F. J. hangosan adnak át D.-nek egy-egy mondatot, s ő ezt minden tartózkodás nélkül tovább adja s aztán lenéz és várakozik egy új mondatra.

Igy ment ez egy darab ideig.

Ez alatt a pap is sugja, hogy: vegye elé az írást és beszéljen abból, de D. csak barátjaira figyel s arra vár, hogy ezek mit sugnak neki.

Végre bekövetkezett a katastropha. N. E.-en és F. J.-én erőt vesz a nevetési hajlam. Kétségbe esett erőfeszítést fejtenek ki, hogy a legrosszabb időben jelentkező eme hajlamukat leküzdjék s Józsi barátjuknak tovább sugjanak, de minden erre irányzott igyekezetük hiábavalónak bizonyult.

A sugás tehát megszűnt. N. E. és F. J. nevetési hajlamuk végre hangos hatótában tört ki, mire attól való féltükben, hogy a tűzre rosz fát tettek, futásra veszik a dolgot és futnak ki a templomból. D. a mint látja, hogy azok futásra vették a dolgot utának szól, hogy ne hagyják őt, ott várják meg, mert ő is megy, de N. E. és F. J. „Józsi bácsi“ barátjuk sorsával többé nem törődnek, hanem a megoldott kereket tovább eresztik s folytonos habotázás között futnak tovább, ki a templomból, ki a faluból egyenesen Enyed felé. Olykor-olykor vissza tekintenek, hogy a hivek nem szaladnak-e utánuk, hogy elfogják.

Aztán szaladnak tovább s meg sem állanak, míg a falut jó messzire hátra nem hagyják.

Ekkor aztán megállanak, néznek vissza a falu felé, hogy vajjon szegény Józsi nem jön-e? s aggodva gondolkodnak rá, hogy mi történhetett vele.

Hát Józsival bizony az történt, hogy barátjainak me nekülését látván, ő végre teljesen zavarba jött, úgy annyira, hogy ő többé egy szót sem tudott praedikálni.

Kínos hallgatás után egy időn túl fel áll egy tisztos ősz közember s oda szól J.-hoz: „deák ur! ha a predikatioját nem tanulta meg, miért állott a katétrába? szálljon le onnan, mert az isteni tiszteletet bevégzi a tiszteletes ur.“ Mire D. J. ekent válaszolt: „jól van atyámfia! ha keteknek nem tetszem, leszállok.“

Ugy is tett. Nagy busan lejött a szószerékkel, helyére felállott a „tiszteletes ur“ s az isteni tiszteletet tovább folytatta és bevégezte a maga rendje szerint.

Az isteni tisztelet végeztével D. mély bánatba merülten jött ki a templomból. Hiában vigasztalta a pap. hiában vigasztalták a hivek, hogy ne vegye számba az egész dolgot, mert az ilyen baj meg esik az emberen; hiában kérte a pap és a papné, hogy jöjjen be hozzájuk s töltsék el együtt a mai napot, J. vigasztalhatlan maradt.

Bucsat vett tehát a „tiszteletes ur“ családjától, a a hivektől, mindeniktől engedelmet kért s könnyes szemekkel megindult egyenesen Enyed felé.

Utközben a fűzfák hűsítő árnya alatt reája várakozó, menekült barátaira csakhamar reá talált.

A viszont találkozás szomorú volt. D. nagy keserőséggel elbeszélte nekik, hogy menekülésük után mi történt vele tovább.

Az elbeszélés után nagyokat sohajtottak mindhármán. Rendkívül restelték az egész dolgot. A két ifjabb barát megkísérelte ugyan J. „bácsi“ barátjukat vigasztalni, de a dolog nem ment.

Aztán átadták magukat a búbanatnak. Búbanatukat nem kis mértékben növelte annak elgondolása, hogy ez a fatális történet mennyi kellemes élvezettől fosztotta meg őket. Mennyi csipős tréfának lesznek e miatt barátaik részéről kitéve. Aztán meg attól is tartottak, hogy a hivek ellenek a rektor-professor előtt panaszt fognak emelni.

453 frt 93, M.-Csesztve 803 frt 42 kr, Boros-Boesárd 106 frt 29 kr, Intregárd 73 frt 65 kr, Abrudfalva 1430 frt 9 kr, Verespatak 597 frt 76 kr.

A pénzügyminiszterium rendelete folytán Kozmanics Luka felsőgárdi lakos ingatlana 52 frt 53 kr, Golya Juon felsőgárdi lakos ingatlana 56 frt, Salez Tódor alsőgárdi lakos ingatlana 108 frt 46 kr, Gyurka Niculáj felsőgárdi lakos ingatlana 42 frt 87 kr, Dolya György felsőgárdi lakos örökösseinek ingatlana 44 frt 57 kr, Bolyure Dániel felsőgárdi lakos ingatlana 68 frt 94 kr adótarozás miatt eladatni rendeltettek.

Lészay Lajos m.-szentkirályi birtokára felvett kölcsönnek az adó alapbasi betudásával elutasított.

Gyulafehérvár városnak még az előző évben felvett 240 frt vízkár miatti adóelengedés iránti kérelme pártolólag terjesztetett fel a pénzügyminiszterhez.

Pünkösti Ferenc kir. mérnök javaslata alapján a Gyulafehérvár-dombári uton levő rozzant hidak kiegészítése elrendeltetett.

Ugyancsak a kir. épít. hivatal javaslata alapján a szárazvámi utra 500 kavicsfalom engedélyeztetett, mire nézve a pályázat már ki is iratott.

Dr. Magyarai főorvos jelentése szerint a roncsoló toroklob a megyében nagyon elterjedt, de Nyirmező, O.-Girbó és O. Lapád községekben nyert veszélyes alakot. Összesen toroklobban beteg lett 266, meghalt 169, felgyógyult 48, gyógykezelés alatt maradt 49.

Különös jelenségnek nevezhető, hogy a betegség teljesen külön áll és egymással nem közlekedő családoknál fordult elő.

A nagyenyedi megyei kórházban 62 egyén ápolatott, kikerült gyógyultan elbocsátott 27, ápolás alatt maradt 3.

A közegészségi állapot a roncsoló toroklobtól eltekintve az egész megyében különösen kedvező volt.

Ülés után az árvaszéki felebbezési ügyek vétettek tárgyalás alá és intéztettek el.

Felvilágosításul az érdeklődők részére.*)

Élénk emlékezetében lehet még a tisztelt olvasó közönség nagy részének az, hogy e folyó év április havában főiskolánk jog- és jószágigazgatója a érdessze ellen „Faluvégi” álnév alatt valaki egy külön brochürben alaptalan vádakot emelni jónak látta. Ezen ügy most már végelintézet nyervén, ime! itt alább közöljük a főiskolai előjárásnak ez ügyre vonatkozó határozatát:

Jegyzőkönyvi kivonat a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola 1884. decz. 7-én tartott előjárásági ülésének jegyzőkönyvéből.

263. Az erd. ev. ref. egyházkerület mélt. áll. igazgató tanácsának 1696—1884. sz. a. kelt leiratása, mely által a Bethlen-főiskola décei birtokához tartozó erdőknek rendszertelen kezelése s a kellő felügyelet elhanyagolása miatti tetemes kártételek kérdésében „Faluvégi” által

*) Netaláni félreértések elkerülése végett megjegyezzük, hogy a „Közérdek” című vád nem lapunkban, hanem egy — talán Tordán nyomtatott — brochürben látott napvilágot, mely a vádaskodó által lett szétküldve. Az erre adott felvilágosító határozatot a főtanoda iránti méltányos figyelemből közöljük. Szerk.

Végre abban egyeztek meg, hogy ezzel a dologgal hallgatni fognak mint a sir.

Ugy is tettek.

Nem szólottak ok erről senkinek egy hangot sem. De azért a deákok az esetet mégis megtudták. Megtudták még az napon. Volt is aztán drága dolguk. Főleg D. J. egyénisége volt a deák pajtások szűr megjegyzéseinek, csipős élceinek nagyban kitéve.

J. mindezekre nem reflektált semmit, de napról-napra komolyabbá lett.

Alig pár hét múlva a f-i tragikus eset után D. J. meghittebb barátait egy kis estvéli barátságos potusra hívja meg. A meghívottak közül el nem maradt volna egyik sem sokért. A multság kedélyesen kezdődött és ilyen hangulatban folyt egy ideig. Egyszer azonban D. poharat vesz kezébe, azt tele tölti borral s felhívja barátait, hogy ők is ugyanazt tegyék, mert egy pár komoly szót akar mondani.

Mikor a poharakkal rendbe jövének s a zaj is némileg lecsendesült, D. J. elkezdett beszélni.

Beszéde komoly és ünnepélyes volt. A komoly és ünnepélyes beszédre a társaság hangulata is komoly színezetet öltött magára.

Beszéde folytán elmondá: hogy semmi értelme többé, miszerint továbbra is a kollégium falai között maradjon. Pappá ohajtott volna lenni; várt is eleget, hogy megválasztják, de úgy látszik, erre hiában várakozik tovább. Fordít hát egyet az élet sorján s be áll ügyvédbojtárnak.

A jó fiukra elszomorító hatással volt „J. bácsi” barátjuknak eme nyilatkozata. Fájdalmasan érintette nemes szívüket, hogy D. J. „bácsi” barátjuk, kit inkább szeret-

kiadott „Közérdek” ezimű nyílt vádlevelére kért felvilágosítások mielőbbi megadására hiv fel, a Bethlen-főiskola előjárásága kinyilvánítja, hogy

a „Faluvégi” álnév alatt megjelent Közérdek című nyílt vádlevel minden egyes pontját kobolt állításnak és olyszertű rágalomnak tekinti, hogy azok merőben alaptalan voltánál fogva sem a jog- és jószágigazgatót, sem az erdőszt támadottnak nemtekint, sőt a vádlevelben érintett kérdések körül annak idején tett lelkiismeretes és ügybuzgó lépéseikért készséges elismerésnek ad kifejezést.

Nevezett helyről kiadta Nagy-Enyeden, 1884. decz. 18-án Szilágyi Gyula, s. k. előlj. jegyző.

Nyilvános számadás.

(Folytatás.)

Fánta Sarolta 1 frt. Özv. Enyedi Sándorné 50 kr. Barcsa Albertné 1 frt. Dr. Bocz Józsefné 1 frt. Sikorszki Jánosné 40 kr. Ifj. Winkler Jánosné 1 frt. Bologa Miklósné 50 kr. Tömösvári Józsefné 20 kr. Br. Kemény Dáneéné 1 frt. Czall Antalné 40 kr. Dunai Albertné 50 kr. Jóvián Jenőné 50 kr. Zeikner Adolfné 30 kr. Lázár Adolf 30 kr. Ifj. dr. Nagy Albertné 50 kr. Folyóvích Sándorné 1 frt. Varró Gerőné 40 kr. Csernátóni Péterné 1 forint. Veres Gáborné 50 kr. Dancs Mózesné 50 kr. Dancs Iduka 20 kr. Szabó Ferencz 1 frt. Eszéki Ida 40 kr. Fodor Miklósné 40 kr. Fodor Ilona 30 kr. Dunai György 30 kr. Wilk Edéné 40 kr. Neumann Gézané 25 kr. Silmanné 30 kr. Ráthy Károly 60 kr. Benedek Sámuelné 30 krajczár. Tóth Miklósné 50 kr. Benedek Dénes 1 frt. Bodola századosné 1 frt. Czajlerné 40 kr. Szilágyi Farkasné 40 kr. Nagy Károlyné 20 kr. Vajna Károlyné 50 kr. Rapaius Rómeoné 50 kr. Keresztes Pálné 40 kr. Ifj. Szotyori János 40 kr. Rákosi Bálintné 1 frt. Szörcei Gergelyné 1 frt. E közlemény összege 59 frt 75 kr pénz. és 1 frt süteményre.

A multkori közleményben két egymásután következő név adomány száma fölesérlődtek, s így ki kell jelentenem, hogy Nagy Sándorné 20 krt és Dancs Samuné 50 krt adott. A multkori közlemény összege változatlanul marad 43 frt 22 kr, és így összesen a két közlemény együtt tessen 102 frt 97 krt.

Másnemű adományokat még következők adtak: 1. Mélt. Zeyk Károly főispánné: 3 drb férfi kabát, 2 drb mellény, 1 drb alsó ing, 1 drb női szoknya, 1 kötény, 2 nyakkendő, 6 pár női harisnya, 1 pár kabát uj bállás. 2. Mátyás Lajosné: 1 drb női bugyogó, 1 kis kötös, 1 kötény. 3. Ürmösi Ferenczné: 1 drb nőikalap. 4. Papp Gyulané 1 drb kötös és derék. 5. Honvéd főorvos dr. Nagy Albertné 3 drb kis kötös, 7 drb kis kötény, 1 drb kis cipő. 6. Sándor Lajosné 1 drb kis kötös és derék. 7. Hudelisz Mátyásné: 1 drb kötös, és derék, 2 darab kötény nagyon jól elkészítve. 8. Garda Józsefné: 1 drb kabát, 1 drb nadrág, 2 drb mellény, 1 ing, 1 nyakkendő, 2 pár fuszéki. 10. Papp Gyulané süteményt, 1 véka diót, 100 drb almát, 2 liter aszaltszilvát a karácsonfára.

(Vége következik)

tek, mint mennyire becsültek, ki a régi deáki gardának egyik tipikus alakja volt, körükből távozni fog.

Hanem a bubánaton csakhamar tul tették magukat s hozzá kezdtek újra a kedélyes mulatsághoz. És mulattak úgy, a mint a deákok szoktak mulatni, élénken, kedélyesen, szellemesen. A szikrázó kedély egy időn tul D. J. borongó kedélyét is fölvilanyozta és mulatott ő is a jó fiukkal, úgy, hogy gyönyörűség volt nézni.

Következő napon „Neapolis”-ból egy jókora tógás csoport indult ki. Nem volt ezen csoportban senki, a ki nevetett volna, ellenkezőleg komoly, ünnepélyes hangulatban volt a fiuk mindenike. Volt olyan is közöttük, ki a szemeiben fakadó könnyespeket törölgötte.

Ez a csoport D. J.-t kísérte ki a kollégium falai közül, ki a longissimával kezében, barátjaitól körül véve ünnepélyes komolysággal lépdelt a contraseriba szobája alatti kijáró felé.

A csoport a curián még megnövekedett annyira, hogy mire a kijárathoz ért, egy kis sereggé nőtte ki magát.

A kapun kiérve D. J. még egyszer vissza tekintett azon hely felé, hol gyermekkorát s ifju kora java részét annyi törődés, annyi nélkülözés a remény és csalódás annyi váltakozásai között töltötte el. Aztán kezét nyujtá a körülötte lévők mindenikének, aztán megtörülte szeméit s a legitimussabbaktól kísérve, tovább indult elfoglalni helyét egy jöhírű ügyvédi iroda íróasztala mellett mint ügyvédbojtár.

El is foglalta, de szegény J. „bácsi” barátunknak e téren sem kedvezett a szerenese. Az ügyvédi irnoksnágnál többre itt sem tudta felvinni.

—i.

CSARNOK.

Szemelvények

Dr. Smollett „Humphry Clinker” cz. regényéből.

— Angolból Dr. M. —

(Folytatás.)

Szász szónak is egy a vége. Katonai érdemeiről nem szölok, mert ahhoz nem értek, de azt hiszem bátran állíthatom, hogy ez a caledoniai lovag egy önhitt, nyakas, gomba s disputálni szerető pedans. Elvégezte iskoláit, amint látszik elolvasott egy rakás könyvet, kitünő emlékező tehetsége van, s mint állítja, több egymástól elütő idegen nyelven beszél, de annyira rabja a vitakozás szenvedélyének, hogy a napnál világosabb igazságok felett is elménczkedik s annyira elbizakodott érvelő, hogy az elmentétek kiegyenlítésétől nem riad vissza. Lehet, hogy fellépése a képességei oly fajták, hogy kellemesen hatnak nagynénéneknek. Tabitha kisasszonynak izlésére, — vagy az is lehet, hogy ezen fáradhatatlan hölgy eltökélte magát, hogy bármily vadat ezélba veszi; bármint álljon is a dolog, anyai bizonyos, hogy kezdi kivetni hálóját a hadnagy után, ki a vacsoránál társaságával igazságot követelt. Még sok mondani valóm van ezen hadfiról, de azt csak a holnapi vagy holnaputáni postán közlöm, — addig is szivesen üdvözöl összeinte híved Melford.

Kedves barátom!

Utolsó levelemben a skót tiszt rajzában kissé erős zamatu étket tettem eléd, s most megint fel kell hogy szolgáljak veled, mulattatásodra. — Három egész napot töltött körünkben, s ugy hiszem, még összekerülünk vele valahol, mielőtt északi kirándulásunkon tulesünk. A találkozásunkra következő nap oly zimankóra forult, hogy nem volt kedvünk tovább utazni s nagybátyám őt is vesztelésre bírta, mig az idő kiderül, s egyuttal egyszerűsmindenkorra meghívta asztalunkhoz. Nincs semmi kétség benne, ez az ember a furfangos észleleteknek egész tárházával rendelkezik, de azokat oly kelletlen modorban adja elő, hogy igen visszataszító lenne, ha megjegyzései bizonyos jellegzetes sajátosságukat nem viselnék, mely mindig megragadja a figyelmet. — Nagybátyám a hadviselés, politika, szépirodalom, törvénykezés és bölcsészet különböző kérdéseiről beszélgetett, sőt vitakozott is s néha ugy nekihüveltek — a disputának, hogy mind-egyre a társalgás rögtönös megszakadásától lehetett tartani. De nagybátyám nagyon féken tartotta indulatosságát annyival is inkább, mert a hadnagy az ő vendége volt, s mikor mindezek daczára kezdett forni a vére, a másik vonta össze kellő higgadsággal a vitorlákat.

Tabitha néném ohajtván nevémet megtudni, kijelenti, hogy neve Lisamahago Obédiás hadnagy, s hogy emlékező tehetségén könnyítsen, e három szóval beirt papirdarabkát nyujtott át neki, mit néném nagy nyomatékkal olvasott fel, kijelentve, hogy ennél előkelőbb s jobb hangzásu nevet soha sem hallott, s egyuttal magasztalni kezdte a skót nemzet régiségét s erényeit, felhozta, hogy a skótok mennyire vitézek, istenfélők és finom modoruk. Sőt annyira ment, hogy a hadnagy személyes ügyességéről, lovagiaságáról is dicsérelőleg nyilatkozott. Rendkívül kíváncsi volt bővebb részleteket hallani életfolyamából s ezer kérdéssel ostromolta vitézi fegyvertényeit illetőleg; mind- ezekre Lisamahago jezsuitaszerű tartózkodással felelt és ugy adta, mintha nehezeze esnék kielégíteni kíváncsiságát, mikor saját viselt dolgai forogtak kérdésben.

(Folytatása köv.)

Kolozsvár karácsoni krisztkindlije 1852-ben.

1851-től 1854—55-ig a kis káplár volt a legnagyobb ur szép Kolozsvár városában. Félt és rettegett tőle az egész lakosság. Még Urban ezredes sen keltett maga iránt akkora rémületet, pedig Urban teljhatalmu ur, élet-halál ura volt. Azt akasztotta fel a kit neki tetszett, azt csukatta be, a kinek az arca iránt ellenszenvet érzett. Azt az asszonyt vesszöztette meg, a kinek férjét és családját legjobban megakarta gyalázni. Szeszélye törvény volt; jó kedve életet, szabadságot adott, rossz éjszakája és haragja börtönt, akasztófát, és még sem félt és iszonyodott tőle a város oly mértékben, mint attól az oláh zsandár-káplártól, a kit törpe és alacsony természetért mindenki csak kis káplárnak nevezett. Volt ugyan más neve is bizonyára — gondolom Kovácsu vagy Floresiu, — de azt csak kevesen tudták s még azok is csak kis káplárnak nevezték, mert e néven tette magát félelem és gyűlölet tárgyává. Mert kém, feladó, végrehajtó, zsarló és bakó volt egy személyben. Ő volt Urban ezredes besugója, kéme s legbizalmasabb és legmeghittebb embere. Mind a ketten oláhok voltak, ongesztelhetetlen égő gyűlölettel eltelve nemzetünk iránt s korlát nélkül teljhatalommal zsarnokoskodtak a város és környéke felett.

Deák Ferencz fátyla nem törölhetette le, de ne is törölje le azon rémitő idők emlékezetét, megbocsáthatunk, de nem feledtük el, s bár lemondunk megbosszulásáról.

de nem arról, hogy tanulságait meg ne őrizzük, s krónikáinkban utódainknak fel ne jegyezzük. En is azért beszélem el viselt dolgait s bár akadna minden vidéken valaki azon idők élő tanúi közül, a ki a krónika író munkáját elvégezne s feljegyezné átélte élményeit, szenvedéseit s a kis és nagy zsarnokok viselt dolgait, mielőtt még ki nem halunk mindnyájan, a kik szemtanúi voltunk!

E krónikai feljegyzésekre szüksége van a történelemnek, s szüksége van unokáinknak. A kis káplár, a kis zsarnok, különben nem volt olyan zord és ijesztő képű ember, mint a minőknek a zsarnokokat rajzolják. Ellenkezőleg jó képű, mosolygó arcu ember volt. Szerette a tréfát s mindig enyhe, édes hangon beszélt mindenkivel, még akkor is, mikor börtönbe vezetett valakit, vagy azt az általa kivetett adót szedte be, a mivel maga-magát a káplári fizetés szerénységéért kárpótolni indíttatva érezte. Körültekintő és okos ember volt, ki azonnal felismerte a helyzetet s annak sokoldalú előnyeit.

Hollah! — így szólta magában — itt most pénzt lehet csinálni, sok pénzt! Hát csináljunk pénzt, sok pénzt! És ez elhatározásának megfelelőleg járt el. Azon kezdte, hogy behízelegte, szükségessé, nélkülözhetlenné tette magát a hatalmas ur: Urban ezredes előtt. Ravasz és éles elméjével azonnal felismerte gyöngöségeit, hajlamait, szenvedélyeit s ezzel egészen hatalmába kerítette a retteget zsarnokot. Valóságos kegyenczévé vált, mint Pottenkin Nagy Péternek. Értesítette őt mindarról, a mi a városban történt, a mit az emberek gondoltak, beszéltek. Szorakoztatta őt és mulatatta urát, a ki magas állása dacára oly egyedüli és elhagyott állapotban élt. Semmiféle társaság nem fogadta őtet, ő maga pedig sokkal dőlyösebb volt, sem hogy alant tisztjeivel a szolgálat szigorú korlátain túl érintkezett volna. Bűszke és követelő volt, mint minden parvenü, s mert minden törekvése dacára nem sikerült betolakodhatnia a főurak köreibé, kizsákmányolható volt!

Az egész várost adófizetőjévé tette, mert ezen rendőrhatalommal szemben mindenkinek volt valami gyöngyéje, valami rettegési, félni valója, a melynek címén nem volt bátorsága a zsarolásnak ellent állani. Az anyák, kiknek honvéd fiok volt, a nők, kik férjeikért rettegtek, a ház ura, ki tudta, hogy fegyver, vagy Kossuth-bankó van elrejtve házában. E mellett az egész város lakossága oly odaadással esüngött az önvédelmi harc alatt a nemzet ügyén, hogy talán egyetlen ember sem volt a városban, a ki többé-kövésbé ne érezhette volna magát kompromitáltnak az önkényuralommal szemben. Vagy honvéd, vagy nemzetőr, vagy népfelkelő volt minden ember, vagy képviselő, vagy közigazgatási hivatalnok, vagy iparos, a ki az államnak dolgozott, vagy szállító. S mindez főbenjáró bűn volt akkor!

Egy szegény asszonyt — és pedig a jobb családokból valót azért vesszőztetett meg Urban, mert Szeben bevételére a lengyel hős arczképét, különösenben szép transparent keretben helyezte el kivilágított ablakában. A kis káplár azon kezdte tevékenységét, hogy minden családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte.

Az egész várost adófizetőjévé tette, mert ezen rendőrhatalommal szemben mindenkinek volt valami gyöngyéje, valami rettegési, félni valója, a melynek címén nem volt bátorsága a zsarolásnak ellent állani. Az anyák, kiknek honvéd fiok volt, a nők, kik férjeikért rettegtek, a ház ura, ki tudta, hogy fegyver, vagy Kossuth-bankó van elrejtve házában. E mellett az egész város lakossága oly odaadással esüngött az önvédelmi harc alatt a nemzet ügyén, hogy talán egyetlen ember sem volt a városban, a ki többé-kövésbé ne érezhette volna magát kompromitáltnak az önkényuralommal szemben. Vagy honvéd, vagy nemzetőr, vagy népfelkelő volt minden ember, vagy képviselő, vagy közigazgatási hivatalnok, vagy iparos, a ki az államnak dolgozott, vagy szállító. S mindez főbenjáró bűn volt akkor!

Egy szegény asszonyt — és pedig a jobb családokból valót azért vesszőztetett meg Urban, mert Szeben bevételére a lengyel hős arczképét, különösenben szép transparent keretben helyezte el kivilágított ablakában. A kis káplár azon kezdte tevékenységét, hogy minden családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte.

Az egész várost adófizetőjévé tette, mert ezen rendőrhatalommal szemben mindenkinek volt valami gyöngyéje, valami rettegési, félni valója, a melynek címén nem volt bátorsága a zsarolásnak ellent állani. Az anyák, kiknek honvéd fiok volt, a nők, kik férjeikért rettegtek, a ház ura, ki tudta, hogy fegyver, vagy Kossuth-bankó van elrejtve házában. E mellett az egész város lakossága oly odaadással esüngött az önvédelmi harc alatt a nemzet ügyén, hogy talán egyetlen ember sem volt a városban, a ki többé-kövésbé ne érezhette volna magát kompromitáltnak az önkényuralommal szemben. Vagy honvéd, vagy nemzetőr, vagy népfelkelő volt minden ember, vagy képviselő, vagy közigazgatási hivatalnok, vagy iparos, a ki az államnak dolgozott, vagy szállító. S mindez főbenjáró bűn volt akkor!

Egy szegény asszonyt — és pedig a jobb családokból valót azért vesszőztetett meg Urban, mert Szeben bevételére a lengyel hős arczképét, különösenben szép transparent keretben helyezte el kivilágított ablakában. A kis káplár azon kezdte tevékenységét, hogy minden családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte.

Az egész várost adófizetőjévé tette, mert ezen rendőrhatalommal szemben mindenkinek volt valami gyöngyéje, valami rettegési, félni valója, a melynek címén nem volt bátorsága a zsarolásnak ellent állani. Az anyák, kiknek honvéd fiok volt, a nők, kik férjeikért rettegtek, a ház ura, ki tudta, hogy fegyver, vagy Kossuth-bankó van elrejtve házában. E mellett az egész város lakossága oly odaadással esüngött az önvédelmi harc alatt a nemzet ügyén, hogy talán egyetlen ember sem volt a városban, a ki többé-kövésbé ne érezhette volna magát kompromitáltnak az önkényuralommal szemben. Vagy honvéd, vagy nemzetőr, vagy népfelkelő volt minden ember, vagy képviselő, vagy közigazgatási hivatalnok, vagy iparos, a ki az államnak dolgozott, vagy szállító. S mindez főbenjáró bűn volt akkor!

Egy szegény asszonyt — és pedig a jobb családokból valót azért vesszőztetett meg Urban, mert Szeben bevételére a lengyel hős arczképét, különösenben szép transparent keretben helyezte el kivilágított ablakában. A kis káplár azon kezdte tevékenységét, hogy minden családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte. Azután felkereste a családot, minden ház titkát kikérlelte.

Az egész várost adófizetőjévé tette, mert ezen rendőrhatalommal szemben mindenkinek volt valami gyöngyéje, valami rettegési, félni valója, a melynek címén nem volt bátorsága a zsarolásnak ellent állani. Az anyák, kiknek honvéd fiok volt, a nők, kik férjeikért rettegtek, a ház ura, ki tudta, hogy fegyver, vagy Kossuth-bankó van elrejtve házában. E mellett az egész város lakossága oly odaadással esüngött az önvédelmi harc alatt a nemzet ügyén, hogy talán egyetlen ember sem volt a városban, a ki többé-kövésbé ne érezhette volna magát kompromitáltnak az önkényuralommal szemben. Vagy honvéd, vagy nemzetőr, vagy népfelkelő volt minden ember, vagy képviselő, vagy közigazgatási hivatalnok, vagy iparos, a ki az államnak dolgozott, vagy szállító. S mindez főbenjáró bűn volt akkor!

elkeseredését e szemtelen és kielégíthetetlen zsarolások felett! Ha magyar ember orgyilkos tudna lenni, bizonyára százszor is agyonütötték volna!

De egyszer mégis megkapta a magáét és pedig éppen karácson estjén 1852-ben.

Valami elkeseredett emberek kik — azt még ma sem tudja senki — módot találtak kicsalni őt a város sétányára. Itt megragadták, száját betömtek s azután lekapva ábról, olyan olvasatlan huszonötöt mérték rá, hogy hetekig sántikálva járt az utcákon. És csodálatos ennek az exekuciónak mily gyorsan hire futamodott a városban. Másnap reggel már minden ember tudta és mindenki megelégedve, örömmel vette hírét! Az emberek ha találkoztak csak úgy kancsítottak egymásnak a szemébe, mert szólaui s a dolgról beszélni nagyon veszedelmes lett volna. De azért mindenki tudta, hogy mit jelent ez a kacsintás! Ugy örült mindenki, hogy egy napra felderült a szomorú város.

Ez volt Kolozsvár krisztkindlje 1852-ben, ez az olvasatlan huszonöt. És a legkomikusabb az volt a dologban, hogy a kis káplár úgy viselte magát, mintha semmi sem történt volna. Hallgatott, mint a nyul, rem panaszolta és nem fűrkészte a dolgot; viselte békében a mit kapott!

Hogy mi lett később belőle, azt biztosan senki sem tudja. A legenda azt regéli, hogy mikor már jól tele szivta magát, Kolozsvárt oda hagyta, rablók támadták meg s elszedték tőle az összeszorolt pénzt, mely 40—50 ezer forintba rugott. Azt is beszélik, hogy e feletti kétségbeesésben még az nap felkötötte magát. Meglehet, mert azóta nem látta többé senki!

Balázs Sándor.

IRODALOM.

A magyar gentry lapja a Szemle.

A „Szemle” megindításakor kijelentettük, hogy kizárólag a legelőkelőbb uris osztály számára szerkesztjük lapunkat oly czélból, hogy a magyar nemességnek a gentrynek érdekeit támogassuk első sorban. Reméljük, hogy a magyar gentrynek minden tagja méltányolja és előmozdítja törekvésünket.

Társadalmi és irodalmi közleményeink érdekességét azzal növeljük, mindeme, valamint sport közleményeinket is a legelőkelőbb osztályok tagjainak tollából adjuk. Gazdasági rovatunkban pedig vállalat tervek, eszméket és hasznos apróbb ismertetéseket adunk.

Általános szemle és névilág rovatunkban csakis időszéri és érdekes eseményeket közlünk. Ezeket kívül a Szemle minden száma szép képeket hoz.

A Szemle a nemzeti önállóság, az ősi erkölcsök, a hazafiai erények előmozdításának hirdetője kíván lenni. E czélok elérhetésének előmozdítását az igen tisztelt olvasók intelligens részéről várjuk. Reméljük, hogy a hazafiasan gondolkodó előkelőbb közönség e törekvésünket támogatni fogja különösen ma, midőn annyira utalva vagyunk az összetartásra!

A főrendiház reform kérdésében mi pendítettük meg először ama népszerű eszmét, hogy a megyebeli magyar nemesség válasszon a főrendiházba egy-egy követet életfogytiglan, kik mint ilyen főrendi tagok képviseljék a magyar gentryt a felsőházban.

Eddig irtak a Szemlébe: Balázs Sándor, Bárczay N., Barsay János, Beniczky Gy., gr. Bethlen N., Buda Ádám, Chernel István, főb. Dvorzák János, gr. Eszterházy Pál, dr. Farkas Mihály, Hanvay Zoltán, Kállay A., br. Kemény Béla, dr. Koroda Pál, Lakatos Károly, gr. Majláth K., gr. Migazzy Vilmos, Majthényi László, Mikszáth Kálmán, br. Nyáry Gyula, Oreczy Gyula, Porzolt Kálmán, dr. Prém József, Reviczky Gy., Szentiványi E., L. i. gr. Teleky Sándor, Vajda János, ifj. br. Vay Miklós, gr. Vay A., ifj. gr. Zay Miklós stb.

A Szemle 1/4 évre: 2 frt 50 kr, félévre 5 forint. A szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest Lövész-utca 5.

Minden vadászt és sportsmant érdekelni fog ama újdonság, hogy a gr. Zichy és gr. Kreith által szerkesztett Szemle (Budapest, Lövész-utca 5. sz.) mostantól kezdve a sport minden neméből érdekes közleményeket és képeket ad.

A még nyomtatásban meg nem jelent „Vadász ismerettár” (Lexikon) szövegének ismeretterjesztőleg érdekesebb részeit és illusztrációit a Szemle fogja közölni.

Ezeket kívül a Szemlében a sport minden neme, u. m. athletika, torna, evezés, kerékpározás, korecsolás stb., továbbá löversenyek, ügétőversenyek, lovas vadászatok, vizslaversenyek, vadtenyésztés, vadóvás, vadászattegyezés és idomítás, ragadozó vadak irtása, bel- és külföldi érdekesebb vadászterületek és vadászatok ismertetése, halászat, a horgász-sport és minden érdekesebb sport ismertetve lesz. Végre sport-szemlélet ad a Szemle az összes bel- és külföldi lapok nyomán.

A Szemle ezeken kívül irodalmi társadalmi és gazdasági közleményeket is ad, úgy hogy a Szemlére előfizető vadász és sportsman családjá is élvezettel olvassa e lapot.

A Szemle előfizetési ára félévre 5 forint, 1/4 évre 2 forint 50 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lövész-utca 5. Szerkesztők és kiadók gr. Zichy J. és gr. Kreith Béla.

Az „Ország-Világ” XXVI. füzet a szokott változatos, érdekes és a mi a fő: értékes tartalommal jelent meg. Tartalmából felsoroljuk itt a következőket:

A Borosék vendégei. Rajz. Irta Jakab Ödön. — A karácsonyi harangok. Költmény. Irta Dalmady Győző — A göbök karácsonya. Irta Benedek Elek. — Egy dada, melyből kifogyott a szusz. Irta dr. Kovács Pál. — Az őrtálló baka karácsony-estéje. (Képpel) — Verseny. Költmény Irta Hiador. — Levelek Valeriehez Irta Huszár Imre. — A havasok királynője. Történelmi regény. P. Szathmáry Károly-tól. — Éjfélű misé Velenceben. (Képpel) — Vándorszínészek karácsonya. (1858) Irta Molnár György. — Karácsony-éj a Sacramento völgyben. Bret Harte kaliforniai beszélye. Fordította Wirtzföld Béla. — Villám. Rajz. Irta Desseffy Árpád. — Karácsonyi bevasárlások. (Képpel) — Karácsonyi képvásár. Irta Berényi László. — A hét története. Székely Huszár. — A tél. (Képpel) — Színház és művészet. — Újdonságok — Vidéki élet. — Könyvpiacon. — Innen-onnan. — Sakk. — Rejtvények. — Naptár. Hirdetések. Ismételt ajánljuk e kitűnően szerkesztett, gazdagon illusztrált vállalatot t. olvasóink figyelmébe. Az „Ország-Világ” előfizetési ára: Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. — Az előfizetések legzélszerűbben postautalvánnyal a „Pallas” irodalmi és nyomdai részvénytársasághoz küldendők. (Budapest, Gránátos-utca 6.)

VEGYES HIREK.

— **Boldog újévet kívánunk lapunk barátainak és olvasóinak.** Ajánljuk lapunkat szíves támogatásukba és pártolásukba.

— **Lapunk újévi első számát** kiadók számom példányban fogja szétküldeni mutatványképpen. Azokat, kik szíves támogatásukban esetleg részesíteni nem kívánnak, kérjük ezen mutatványszámot kiadóknak visszaküldeni. Kérjük továbbá, hogy a lejárt időre eső díjakat, valamint a jövőre szóló előfizetési pénzeket, tájékozás végett mielőbb beküldeni szíveskedjenek.

— **Papfalvi Constantín** balázsfalvi főtiszt. kanonok urnak lapunkhoz intézett érdekes czikke s az arra kelt válaszok, szélesebb körben költöttek érdekeltséget. A januári 1-ső számban a főtisztelendő kanonok urnak egy újabb figyelemre méltó cikkét leszünk szerencsések közölhetni.

— **Csató János** alispán urat, névnapja alkalmából a tisztviselők nevében Török Bertalan megyei főjegyző üdvözölte, kifejezve a közbizalmat, melyet eddigi működése a megyében keltett. Számos üdvözlő látogatását fogadta ezután a t. alispán ur, kikhez mi is fűzzük legjobb kívánatainkat: üdvözlőnk.

— **A n. enyedi dalkör** 1885. jan. 4-én táncszal egybekötött dalestélyt tart a régivároszhaz nagyteremben Girsik Gyula és Berki Gyula urak közreműködése mellett.

— **A nagyenyedi casino** folyó hó 21-én tartotta meg ml. Zeyk Károly főispán ur elnökele alatt évi rendes közgyűlését, mely alkalommal meggyőződünk, hogy casinonknak, mely már több, mint félszázadja hogy fenáll, pénzügyi viszonya, mely előzet egy néhány évvel nem a legmosolygóbb arcot mutatott, jelenben megnyugtató lendületet nyert, a mennyiben 1244 frt bevétellel szemben 1180 frt kiadás mutatkozván, a jövő évre 64 forint pénztármaradék ment át, ezen felül hozatott a casino egy igen szép, minden igényt kielégítő tekeasztalt, a mely 430 fruba került. Szóval casinónk napról-napra gyarapodik. Van a casinónak 71 rendes és 17 vidéki, ezenfelül számos foglalkozó tagja, kiknek száma változásnak lévén alávetve, nem határozható. A választás eredménye a következő: elnök Zeyk Károly főispán ó mlta. igazgatók br. Splenyi Henrik, Csató János alispán, jegyző Tóth Ferencz, pénztárnok Bartha Zsigmond, gazda Rakosi Bálint, könyvtárnok Bihari István. Választmányi tagok: id. Gáspár János. Lótha Lajos, dr. Magyar Károly, Medgyes Bálint, Garda József, Török Bertalan, Szalánczy Lőrincz, Szilágyi Farkas, Fosztó Ferencz.

— **A nagyenyedi ref. egyházközség** képviseletének folyó deez. hó 28-án d. e. 11 órakor az újvároszhaza tanácsstermébe gyűlése leend. ezen gyűlés tárgyai: a.) az 1883-ik évi közpénztári számadás keblileg történt megvizsgálására vonatkozó egyháztanácsi előterjesztés feletti határozat hozatal; b.) az erdélyi ref. püspök jogai és kötelességei körülírása tárgyában készült egyháztanácsi javaslat megállítása. Nagy-Enyed, 1884. deez. 26-án. a z egy házi előljáróság.

— **Karácsonfa-ünnepély.** A helyi fillérestély-rendező bizottság f. hó 24-én, karácsony szombatján, tartotta élelemelő és valóban megható karácsonfa-ünnepélyét. Az ünnepély díszét emelte Zeyk Károly főispánné mltsza megjelenésével. Ott láttuk még id. Gáspár János tanfelügyelőt, Kovács Gyula polgármestert, Zeyk Dániel orsz. képviselőt és még többeket közéletünk kitűnőségeiből. Jelen voltak: Farkas Óra és Papp Gyuláné ó nagyságaik a rendező bizottság lelkes tagjai s rajtok kívül igen szép hölgyközönség. A díszes főzönség előtt Nagy Mózes, a rendező bizottság fáradhatlan titkára, tartott egy csinos kis beszédet. Ecseltele röviden a gyűjtés szükségességét, czélját, majd a segélyezett gyermekekhez intézett halárbuzdító lelkes szavakat. Azután id. Gáspár János tanfelügyelő ur köszöntö meg a bizottságnak fáradozását s a nemesszivü adakozóknak adományait. Most következett a ruha élelem stb. kiosztása. Összesen 40 gyermek részére segélyben. 23 fiu és 17 leány. Szegénysorsu szülők

tanuló gyermekei a különböző iskolákból. Volt öröm, újongás, elragadó lelkesedés a gyermeki arcokon, a mi legméltóbb jutalmat nyújtott a bizottságnak és a jótékony közönségnek. Valóban városunk lelkes hölgyei mindig meghozták áldozataikat a jótékony oltárra. Fogadják érte az árva és szegények hálás köszönetét.

— **Vagyonbiztonság.** Oláh-Tordoson f. hó 21-ik napjára virádlólag Moldován Moisa gazda embernek istálló-jából 2 drb 4 éves tulkát ismeretlen tettesek ellopták s az erdő alatti árkon fel, a határból kihajtották, de a nyom az asszonynepi határon elveszet. Ugyanezenembertől az őszön fehérneműt, pokróczot és gabonát loptak szintén ismeretlen tettesek. — Ajánljuk az illetékes hatóság figyelmébe!

— **Mai számunkhoz mellékelve** veszik olvasóik a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő előzetesi felhívását. Ez utóbbiak között a legrégebb az immár 32-ik évfolyamát élő „Vasárnapi Ujság”, mely nagy képes hetilapnak, az olvasó közönség e kipróbált házi barátjának, jövőre legjobb ajánlása, képeinek évről-évre szaporodó száma és szebb kivitele mellett, kiváló irodalmi erők által kiállított, folyvást növekedő változatos tartalma, mely teljesen fölöslegessé teszi a magyar közönségnek hasonló külföldi lapok jártatását: míg társalapja, a „Politikai Ujdonságok” a politikai heti események gondos és hű összeállítását adja s képes gazdasági mellékkellyel an bővíti. A „Képes Néplap” a legolcsóbb hetilap, a kevésbé vagyonosok vasárnapi ujsága, tanulságos és mulattató tartalommal, s a politikát tárgyaló rendes rovattal: ezek kiegészítője a „Világkrónika” című képes melléklet, mely eddigi rovatai mellett újított kezdve nagyobb elbeszéléseket és regényeket is fog közölni és a mely hetiközlönynek ép úgy, mint a „Képes Néplap”-nak ára félévre csak 1 frt. Ugyanez iv tartalmazza a „Jogtudományi Közöny” szaklapnak előzetesi felhívását, továbbá a Franklin-Társulat könyvkiadványainak jegyzékét.

KÖZGAZDASÁG.

A kender nemzetgazdaságunkban.

Az ideai esztendő kényszeríti a gazdákat, hogy okuljanak és próbáljanak. A búzának rendkívül alacsony ára, mire a gazdák nem voltak elkészülve, sok fejtörést okoz nekik, hogy mikép segítsenek a bajon, vagy mikép vegyék elejét a jövőre nézve. Igen figyelemre méltó röpirat jelent meg erre vonatkozólag. „A kender nemzetgazdaságunkban.” cím alatt Rácz Vilmos közgazdasági előadótól melyben egy igen fontos nemzetgazdasági ágra, kender-termelés fejlesztésére hívja fel a gazdákat, mint olyanra, melylyel az olyan kalamitásokat, mint a milyenek a gazdákat ez évben érték, a jövőben legnagyobb részt el lehetne háritani. Adjuk belőle a következőket:

A magyar kender, különösen a bácskai, bátran versenyezhet az olasz és francia kenderrel. A trieszti kiállításon bemutatott kenderünk így nevezetett: kiváló tulajdona a 2 méter 50 cm. hosszúságban, finom, hajlékony, aczélos és rugékony, sikamlós rost; tiszta áztatás és mosás, és által üde, természetesen szín. Olasz magból ritkábban vetve tudományos gyakorlati módszer szerint termelve, áztatva törve. Csepmentes, hosszú, kocztalan rostok, mi által a a gerebenezésnél minden eddig ismert kender fölött szokatlan gazdagon fizet; ugyanis 50 százalékkal egész hosszu finom gerebenezett tiszta szálát, 18 száz. kocztot ad, e szerint a hulladék csak 4 százalék. Állítottott ez a péklai kinstári telepeken termelt kenderről. Nemkülönböztetve ugyanonnét (egy köteg morzsolt gerebenezett kenderről), hogy tiszta, fényes, ásványmentes, fehér szín, hajlékony rost, melynek szállhegyei minden más kender meghaladó, ugynevezett kötő-foszlányokkal bírnak. ezért a belőle előállított fonó szalagok, valamint az előfonat, fonalak, czérnák és szövetek igen simák, áttetszők és erősek.

Apatin és Palán a vidékről kiállított kenderről szintén elismeréssel szóltak jegyzék. Filipovarról a fajsajtságra a régi parlagi modru termelés mellett is a legerősebb szálak. Főhiánya: a nem elég tiszta áztatás és mosásban van. Fizetőképessége megközelíti a kinstár minta termelvényeit. Továbbá a kiállított kötélkenderre nézve megjegyzi, hogy eddig ez volt a legjobb magyar kender a nagy kötelekre.

A földmívelési miniszterium közvetlen kezelése alatt levő péklai minta-telepen termelt kenderről Bakai Nándor szakértő, ki a trieszti kiállításon mint szakbiztos működött, Bodola Lajoshoz, a telep jeles felügyelőjéhez következő sorokat intézte: A kenderből a probagerebenezést megtartottam. A péklai olasz magból termelt kender fizetőképessége rendkívül nagy. Maga az aránylag csekély kőcz, a mi a gerebenezésnél esett, oly szép és értékes, hogy az ember nem tudja, minek örvendjen inkább: a kitűnő hosszú vanga kendernek, vagy a gyönyörű kőcznek? Az első 50%, a második 28%, a harmadik 18—19%, úgy hogy a hulladék alig 4%ra tehető. E szerint a nyers kender értéke 40 frt, a gerebenezett kőczé 80 frt, a kőczé 24 forint métermázsánkat.

A szakértő nyilatkozata a lehető legkedvezőbb a péklai kenderről. Kendervidékeknek egyébiránt hire van mindenfelé. Ki ne hallott volna a híres futtaki kenderről?

A trieszti kiállításon különféle kenderterményeink szerepeltek, ugymint kacsból és kaczból fonószalagok, előfonalak, fonalak, czérnák és szövetek, szalagfonal- és kötélmin tázatok, finom műkötelek, zsinorok, szijak, hevederek stb. és finomabb gazdasági tárgyak.

A bácskai kender, mint külföldön keresett czik, különösen kétféle nyomós észrevétel alá esik; az első az, hogy kezelése nem tökéletes s a másik, hogy csekély mérv-termelű. A termelést hosszú időn át valódi hanyatlás jellemezte s csakis legutóbb kezd ismét lábrakapni.

A kezelés alatt értjük a nyersanyag mikénti feldolgozását. Eltekintve attól, hogy a folyó és álló vizek használata áztatási czélra ugy közegészségi, mint rendőri szempontból elítélendő, megfoghatatlan valami, hogy népünk ragaszkodik a hagyományos primitív áztatási módhoz, meg nem fontolván, hogy ez által a kitűnő fajtulajdonsággal megáldott nyersanyag értékének rovására cselekszik. Az áztatásra a legnagyobb figyelem fordítandó, mert a kevésbé vagy nagyon is áztatott kender minőségben sokat vesz. S mit szólunk a ronda áztatáshoz? Ez ellen az országos gazdasági enquestnek erélyes felszólalása sem vezetett kívánt eredményre. Mert a szép határozatot — tisztelet a kivételeknek — nincs a ki a vidéken végrehajtja. A gazd. egyleteknek lehetne itt szépen misszionáriuskodni!

(Vége kör.)

— **Piaci árjegyzék.** Nagy-Enyed. 1884. decz. hó 24-dikéről
Heetölter tisztabuzza 5 frt 25 kr. Rozs 3 frt 75 kr. Elegybuza 4 frt 50 kr
törökbuza 3 frt 25 kr. Zab 2 frt 25 kr. 100 klgm. széna 4 frt 60 kr.
Szalma 1 frt 40 kr. Egy klgm sertésbuz 40 kr, marhahus 40 kr.
borjú hus 34 kr berbéshus 28 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.
TÖRÖK BERTALAN. SZILÁGYI FARKAS.
KIADÓ-TULAJDONOS: WOKAL JÁNOS.

Id. WINKLER JÁNOS NAGY-ENYEDEN

ajánlja a t. cz. közönség figyelmébe tisztán kezelt
borait,

ugymint: 1876-beli SOM literenként 40 kr, 1880-beli ASZTALI 30 kr; — ugyanezekből vidékre küldve 50 literes hordókban és azon felül a mennyiséghez megfelelő olcsóbb árban számítva.

Száz arany-frank jutalomdíj a gyűjtők részére!
Komócsy József ujságja:
„Hirmondó”
politikai, ismeretterjesztő, gazdasági és mulattató képes néplap.
Megjelenik minden vasárnap 12 nagy oldalon képekkel.
Előfizetési ára egy negyedévre csak 1 frt.
Gyűjtők részére 100 arany frank jutalomdíj van kifizetve, melyből aki legelőbb előfizetőt gyűjt: 50 arany-frankot nyer; az általa következő 30 arany-frankot; az ezután következő 20 arany-frankot.
A jutalomdíjak — tekintet nélkül az előfizetők számára — azoknak, kik legelőbb előfizetőt gyűjtöttek kiadotuk.
Ha valaki öt előfizetőt gyűjt: az a **Hirmondó**ból egy tiszteletpeldányt is kap.
Az előfizetési penzek legrészebb 1886. Janár hó 4-ig lej elvált kiadandók: A „HIRMONDÓ” kiadóhivatalának Budapestben, egyetem-utca 4. sz. a. Ajánljuk a **Hirmondó**dt mindazoknak, a kiknek nincs idejük, hogy mindennap vezessék olvasni a nagy lepdő ujságokat; mert a „Hirmondó”-ban minden vasárnap megrészteljük röviden és világosan mindazt, a mi hazai és külföldi politikában történi; indólatásokat hozunk az országgyűlés minden üléséről; **Ismeretterjesztő és gazdasági rovatunkban** közölünk hasznos tudnivalókat, melyek napunk **mulattató** részében szép képek mellett érdekes történeteket, verseket talál az olvasó.
A Budapesti és az ország minden vidékén létező üzemintéket **hírvonalunk** közi. — Ugyanúgy a **piaczi árak** és az **ipar állását** is ismereljük.
Budapestben, 1884. deczember 3.
Komócsy József s. k.
„Hirmondó” tulajdonosa és szerkesztője.

Előfizetési felhívás

„GONDÚZÓ”

szépirodalmi hetilapra.

Midőn ezeiótt negyed évvel lapunkat megindítottuk, programunkban hangsúlyoztuk, hogy csak oly műveket fogunk közölni, melyek az olvasó szellemét emelik és nemesítik, igyekezni fogunk, hogy lapunk minden művelt magyar család nélkülözhetlen olvasmányává váljék és azt minden anya bátran adhassa serdülő leánya kezébe. Nem kimélve semmi költséget, nem retentvén vissza semmiféle áldozattól minden törekvésünket oda irányoztuk, hogy kiadott programunkat híven teljesítsük és most egy évnegyed mulva bátran hivatkozhatunk rövid, de már is nyomothagyó multunkra és önérzettel terjeszthetjük elő eddig megjelent számaink tartalmát:

Regények: „Székely támad, Székely bánja” történelmi regény P. Szathmáry Károlytól. „Izsák” társadalmi regény Kazár Emiltől. „Palkó vitéz” humoros népregegy Margitay Dezsőtől. „A paraszt gróf fia” Sziklay Jánosától. „Ki lesz az örökös?” Hartmann-Piontól. — Elbeszélések és rajzok: „A megfejelt család” elbeszélés P. Szathmáry Károlytól. „Egy magyar ördög” regényes korrász és „A club” eszeregések a megyei életből Mikszáth Kálmántól. „Karácsont a tengeren” igaz történet Balázs Sándortól. Azonkívül költemények: Komócsy Józseftől, Kiss Józseftől, Reviczky Gyulától, Lévai Sándortól, Benedek Aladártól, stb. stb.

E szerint munkatársaink az irodalomban jól ismert, tisztelt nevek, kiknek a legnagyobb részével találkozunk a Kisfaludy- és Petőfi társaság felolvasó ülésein.

A „Gondúzó” tehát egyedüli szépirodalmi lap hazánkban, mely kivétel nélkül elsőrangú írónk által támogatva, ezéül tüzte ki magának, hogy bármily áldozatokkal is folytatni fogja az erkölcs és szellem nemesítésének magasatos föladatát.

Az összes hazai sajtó nyilatkozata szerint a „Gondúzó” szépirodalmi hetilap első rendű eredeti regény-tartalmát, csinos kiállítását és olcsó árát tekintve, páratlanul áll irodalmunkban.

A „Gondúzó”-ben a család minden tagja megtalálja a maga olvasni valóját, mert a lelket és erkölcsöt nemesítő érdekes regényeken kívül, helyet találnak az ismeretterjesztő közlések, a humor, elmésség és szorakoztató cikkek. A rózsaszín borítékon „A magyar gazdaszony” című állandó rovat a család, honya és kert számára hoz nélkülözhetlen és hasznos tudnivalókat, havonként egyszer kimerítő divattudósítást, azonkívül pedig adomákat és talányokat, melyeknek helyes megfejtésére minden számban telemes értékű jutalmat tűztünk ki.

Habár eddig a kezdés nehézségével kelle is küzdenünk, azért lankadtlanul fogunk arra törekedni, hogy a legjobb írókat egyesítve magunk körül lapunkat a tökély legmagassabb fokára emeljük.

A „Gondúzó” újvi számában egyszerre három eredeti regényt kezdünk meg: Tolnai Lajostól „Az új főispán”, Vértessy Arnoldtól „Csiricsári Bertalan ó méltósága” és Margitay Dezsőtől „A végzet” címűeket. Azonkívül elbeszéléseket, humorreszket, költeményeket és rajzokat a legkiválóbb hazai íróktól.

Rendületlenül megfogunk maradni eddigi programunk mellett és kérjük hazai irodalmunk pártolót, hogy a „Gondúzó” előfizetőinek sorába lépve, bazaaros vállalatunkat előmozdítani kegyeskedjenek, mert nem csupán 156 ivnyi eredeti regényt, beszélyt, költeményt, e mellé nem csupán 25 ivnyi szorakoztató olvasmányt, adunk évenként csekély 6 frtért előfizetőinknek, hanem megvágatva, a legjobb írók legkiválóbb munkáinak tárházává igyekszünk tenni azt a 156 ívet, melyek bekövetve 15 kötetet adnak és mindenkorra meg fogják tartani becsét, a 25 ivnyi borítékon pedig a vegyesek egész tarka világát igyekszünk egyesíteni.

A „Gondúzó” megjelen minden vasárnap sürően nyomtatott három iven, fél ivnyi szines borítékkal.

Előfizetési ára:

☛ Egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. ☛

RENKIVÜLI JUTALOM:

Hogy t. előfizetőinknek minden irányban kedveskedhessünk, elhatároztuk, hogy nem kimélve semmi költséget e téren is a lehető legnagyobb áldozatot hozzuk és oly szerencsés helyzetben vagyunk, hogy hírneves hazánkfia **Munkácsy Mihálynak**

„A bus betyár”

című, kitűnő eredeti olajfestményét kizárólag előfizetőink számára szokszorosíthassuk.

E kép aranyozott barok kerettel együtt 110 cm. széles, 84 cm. magas, és azt előfizetőink csekély 6 frt. árán megrendelhetik. Budapestben kívül lakó előfizetőinknek ezen kívül 1 frt csomagolási díjat kell fizetniük.

☛ E képet mindegyik előfizető — még a negyedéves is — azonnal megkaphatja, mihelyt az illető előfizetési összeget beküldi. ☛

☛ Mutatványszámokat ingyen és bérmentve küldünk mindenkinek, kik eziránt aulirt kiadóhoz fordulnak. ☛

Gyűjtőknek 10 előfizető után 1 tiszteletpeldányt adunk

Az előfizetési összegek legzélszerűben küldendők a „Gondúzó” kiadóhivatalába:

SZÉKELY ALADÁR,

a „Gondúzó” kiadó-tulajdonosa. Budapestben, VII. Dobutza 14.